

7. Я – ОБДАРОВАНА ОСОБИСТІТЬ

Вікторія Андріївна Адаменко,
учитель української мови і літератури,
м. Київ, Україна

ЛЮБОВ ДО ПРОФЕСІЇ ПЕРЕЛИВАЄТЬСЯ В УРОКИ ТВОРЧОСТІ, А ДАЛІ – У СЕРЦЯ ДІТЕЙ

У кожного вчителя-словесника є власний творчий доробок. Вірніше, доробок його учнів.

Роки спливають непомітно, за партами лише змінюються обличчя: з дорослих – знову на дитячі, а в пам'яті вчителя кожна дитина згадується завдяки тим рядочкам, які вона колись написала на його уроці. Написала, бо надихнув учитель.

Інколи, щоб з'явилась нова тема для твору, досить подиху осіннього вітру і листочків, що кружляють навколо тебе – «Танок осіннього листя». Ранньою весною заплаче остання бурулька – «Чарівна музика весни». Завірюха у квітні – «Остання витівка зими». Заплуталась у волосі осіння павутинка – «Тасмниці бабиного літа».

А далі – відчинене вікно в класі (мають же звідкілься прилітати музи та пегаси!), «Пори року» Вівальді й тиша. 45 хвилин тиші, гарантованої вчителем. Часто чую від учнів: «Я вдома нічого не можу написати. Вдома все відволікає, заважає». Але це ще нічого. Гірше усвідомлювати, що цей письменницький хист, талант словом передати почуття не завжди розвивається в дорослому житті. І тоді чуєш: «Знаєте, а я зараз не напишу нічого. Мені не віриться, що я в школі міг таке написати».

Але це не зупиняє тебе, і в кожній дитині ти намагаєшся відшукати хист, любов до слова, небайдужість до світу, вміння відчувати красу.

Ці три твори написані на одному уроці дівчатками-однокласницями в 6-му класі. Це був один із перших днів довгоочікуваної весни, і їм вдалося почути її чарівну музику.

Чарівна музика весни

У легкому зеленуватому вбранні Весна приходять на Землю.

Лягаючи на трави, вона створює свою пісню. Кожна крапля роси – нотка з її Великої Пісні. Кожен безмежний подих вітру – нова мелодія.

Прокидаючись, річки пишуть своїми хвилями тексти на її берегах.

Кожна квітка має свою партію. Майже непомітні промінці сонця виграють у повітрі. Метелики на крильцях доносять ці пісні до кожного, пробуджуючи якісь незбагненні думки.

Весняна мелодія сповнена кохання, сонця, найщиріших і найтепліших почуттів. Прислухайтесь. Можливо, і ви почуєте цю пісню...

Постовалова Марія

Закінчилась зима, і з першими промінчиками сонця на Землю спускається Весна і розпочинає свою чарівну сонату.

Спочатку задають ритму крапельки снігу, що розтає, неначе тисячі барабанів грають на свій лад. До них приєднуються струмочки талої води, як флейти, вони грають свою чудову музику.

А коли вступають солісти – маленькі синички, то починається музика, яку не втомлюєшся слухати ніколи. В їх піснях так і чути: «Весна! Весна! Весна!».

І так хочеться приєднатися до них і співати разом з ними, і славити чарівного композитора – чудову юну весну!

Апреутес Олександра

Уже гуси збираються в дорогу, і скоро вони будуть тут. Вже чути запах паски, і на душі стає тепліше, бо знаєш напевно, що приходить весна. Щовечора лягає спати ніч під мокрими куцями. Вже вкривається земля жовтим килимом кульбаб. Десь притаївсь бузок, який цвістиме день, цвістиме два, аж поки не напоїть світ своїми пахощами. А наш каштан вже накрив усю вулицю своїм зеленим шатром.

Весна ще так ніколи не співала. І дощик ллє свої чарівні краплі, немов сльозинки з чистої душі. А квітки абрикос і яблунь так гарно грають навесні. Вже

сонечко постукало у віконце, і промінь грається в ставку.

І тяжко думати, що буде далі, бо хочеться поринути в весну.

Пилипчук Анастасія

З цих трьох дівчаток одна стала вчителькою (як щастя, що твоя педагогічна діяльність не була марною!). А дві інші з ностальгією згадують шкільні роки, бо прагматичне життя вимагає прагматичних рішень.

Хтось скаже, що таких дітей одиниці. Мовляв, інші – звичайні діти, навчити їх творити – нереально. Реально! Час від часу «вистрілює» учень, в якому ти вже зневірився. І це теж наука – ти помилився, він може!

А ще бувають випадки, коли «спрацьовує» весь клас. І тоді ти розумієш: кожна дитина – талановита. Головне, вчасно розгледіти в ній талант, створити такі умови, щоб дитина розкрилася.

Цитати з творів про життя, які написали учні 8-го класу:

«Життя – це біла скатертину, яка не в кожній людині залишається чистою».

Гаврилюк Юлія

«Життя – це величезна дошка, на якій пише Всевишній. Але коли зробить помилку – в житті людини стається горе. А якщо він все стирає, то в житті людини зникають навіть спогади».

Гавриловська Юлія

«Життя – книга загадок. Відгадавши одну – хочеться ще. А дочитавши її – не помреш, а візьмеш другий том».

Літус Ірина

«Життя – це пісня, в якій багато радості, а ще більше смутку».

Данильчук Альона

«Життя як морозиво: таке ж солодке, але дуже швидко закінчується».

Калько Олексій

«Життя – як злітна смуга для літаків. Деякі злітають високо в небо, а деякі залишаються на землі, мріючи злетіти вище за всіх. Але ті, що злетіли, можуть впасти в одну мить».

Тодериця Ганна

«Життя – це двері в майбутнє. А хто розгадає код, той увійде через інші двері в потойбічний світ».

Степчук Інна

«Життя – це пісочний годинник, а піщинки – люди. Одні одразу потрапили в інший простір, а інші, протримавшись довше за всіх, потрапляють туди останніми».

Кадирова Лілія

«Життя – це велика площина, на якій кожен малює свою долю. У когось виходить добре, у когось – ні. Але змінити написане неможливо».

Мициціс Євгенія

«Життя – це поле, а люди – колоски. Поки вони ростуть, на їхню долю випадає багато випробувань: сонце, мороз, дощ, вітер...».

Працевита Ганна

«Життя – як зебра, на якій дві смуги – чорна і біла. Вони завжди поряд, але не завжди рівномірні».

Воробей Альона

«Життя – це новозбудована траса, по якій їдеш уперше і не знаєш, що буде за поворотом».

Григоренко Олексій

«Життя – це нескінченні подорожі і пізнання світу».

Павлюк Наталія

Все це написали учні одного класу на одному уроці. Автентичність робіт – 100 %. Це і є колективна творчість.

Іноді до творчості спонукає прочитаний твір. Але багато чого залежить і від самого вчителя: як він подасть творчість автора, наскільки буде небайдужим, розповідаючи про твір, чи зможе передати власні почуття учням. Дуже люблю творчість Михайла Коцюбинського і, звісно, хочу, щоб «колір» його мови помітили і учні.

Уривки з творів учнів 11-го класу

«Кольори прози Коцюбинського»:

«Твори Коцюбинського сповнені кольорів, і кожен, читаючи, бачить свій колір, колір емоцій, які письменник хотів передати».

“Цвіт яблуні” створений з чорного гнилого кольору, на який, мов опадаючі пелюстки, падають білі крапельки, поступово вкриваючи собою чорне тло смерті».

“Інтермецо” намальоване сірим кольором міста і смутку, який плавно переходить у жовтогарячий колір червневих нив».

У “Подарунку на іменини” яскраві жовті кольори дитинства, веселкові барви мрії закроплені багряними краплями крові, які залишають на першому тлі болючі розпечені шрами».

Ми не бачимо цих кольорів, ми відчуваємо їх душею. Ці фарби повільно і послідовно стікають по наших серцях, розфарбовуючи їх на свій лад».

І серце смакує кожною краплею фарби, як найкращим вином смакує дегустатор, відчуваючи кожен ковток усім своїм єством».

Михайло Коцюбинський подарував нам не просто твори, а картини, не гірші, ніж у відомих художників. Та, на відміну від звичайних картин, ці полотна побачить не кожен, а повністю відчують лише одиниці».

Постовалова Марія

«Михайло Коцюбинський – це саме той письменник, якого потрібно читати для зміни погляду на сіру буденність. Його майстерність полягає у досконалості висвітленні непомітних для звичайної людини дрібниць, у відтворенні найтонших людських переживань і почуттів. Усе в його творах має своє забарвлення, навіть повітря».

Особисто моє перше враження від творів Коцюбинського – стан легкого шоку і незрозумілості. Вони, безперечно, трагічні, але, читаючи їх, не відчуваєш пригнічення. Навпаки, з'являється натхнення, бажання жити, щоб помічати кожну дрібницю».

Рудь Катерина

«Новели і оповідання письменника – переповнена чаша емоцій, що, здається, ось-ось вихлисне і накриє нас тими враженнями і почуттями, що боліли письменникові, що наводили на нього велику радість і вводили його в глибокий сум. І це все настільки виражається у кольорах, що цього неможливо не помітити і не сприйняти. Без вагань творчу спадщину Коцюбинського можна назвати палітрою.

Я вважаю, що передавати словами кольори – надзвичайний талант, і є ті, хто доносить ці кольори не до ока, а виключно до душі, свідчить про те, що людина – таки не просто створіння, а створіння, що піднялось над усіма іншими своєю яскравою, світлою душею».

Корзун Влада

«Михайло Коцюбинський – не просто творча людина, а й тонкий психолог. Здається, письменник описував те, що бачить, а не те, що вигадує, й саме це надає такий ефект ошелешення після прочитання. Його твори скоріше не розуміють, а відчують».

Належне М. Коцюбинському віддати потрібно, тому що не кожен в змозі передати настрої так, як він. І якщо не зважати на той настрій, яким пронизані його твори, то можна чесно сказати, що він геній.

Можливо, ми б зараз почувалися краще, якби нас малечку привчали до поезії слова, що закликає до боротьби і передає не лише присмнні почуття.

Наш світ побудований на наших емоціях».

Душкевич Дмитро

«Він показує наше життя таким, яким ми його насправді не сприймаємо. Михайло Коцюбинський майстерно підкреслює найменші часточки нашого світу, і важко суперечити тому, що саме ці маленькі частинки світу і є те прекрасне, чого людина не помічає у буденному житті».

Філософська сутність його творів повністю розкривається у їх назвах, але приховане послання з назв можна зрозуміти лише тоді, коли почнеш мислити інакше».

Сіваєв Дмитро

Часом буває, до творчості спонукає інша творчість. Якщо поєднати зі словом образотворче мистецтво, теж створюються шедеври. Для цього треба мати стос репродукцій картин великих художників (цю любов до образотворчого мистецтва мені прищепила школа, точніше вчителі), а ще – можливість вибору. Діти з захопленням вибирають те, що їм подобається найбільше.

Щойно глянувши на репродукцію картини І. Левітана «Велика вода», хлопчик голосно розсміявся і ось що написав:

«На маленькій річечці відбувся парад, на який прийшли красуні-берези. Вони вбралися в сукні. Туди й козак приплив на своєму дерев'яному саморобному човні. І мерехтливе сонечко засвітило своїми жаркими промінцями й усміхнулося. І всюди стало тепло й світло.

Берези були повсюди: і на березі, і у воді. І вода пустила свої сині шумні хвилі. Ця вода і є організатором цього парад, бо вона була скрізь».

Із тих сіл, що були поруч, позбігалися всі дерева, всі люди. І всім було весело. І хмари затанцювали в небі.

Берези, сонце – всі задивилися на хмари і засміялися».

Косянчук Олександр, 6-й клас

Лише дитина може створити таке диво. Жодному дорослому не підвласна така фантазія, така казкова уява, такий злет думки. Ось як дівчинка описала картину «Зарослий став» того ж таки І. Левітана:

«Навколо тихо як у вусі. І лише інколи далекий звук може долинути крізь високі чагарники. Столітні дерева, що раз у раз нахиляються, неначе старі баби й діди, що втомилися за все життя і ніби дримають.

Усюди, куди не глянь, ріже око висока трава. Здається, що вона ніколи не чула звуків коси, гострого леза та сильних рук міць».

Інколи тебе доганяє промінчик сонця і грайливо лоскочеться з тобою.

Біля самого берега низькі хлопці-очерети. Вони ніби несвідомо стали на захист непорушного плеса, тендітних лілейок, що от-от пустять квітки.

Усе це: і дерева, і трава буйна, і навіть озера зі своїми захисниками і лілейками – все гармонійно поєднується на тлі блакитного неба і сивих хмаринок.

Саме ця гармонія і надихнула І. Левітана на створення картини «Самотній став»».

Коротич Ольга, 6-й клас

Ще один зовсім не дитячий погляд на шедевр І. Айвазовського «Буря на морі»:

«Широке та нещадне море, що розкинулось на безкрайх просторах від твердих як кремій скель до невідомих піщаних берегів. Свинцеве небо схилилось над ним та з суворістю поглядає, як швидкі та стрімкі хвилі несуть кинуті напризволяще кораблі. Тепер у них лише одна дорога – смерть. Шум хвиль неначе звидусіль кричить: «Буря! Буря! Нехай буде буря!».

Сонце з жахом спостерігає десь з-за сірих та непрозорих хмар і чує тихі воання кораблів, що стогнуть та благають про помилування, хоча й знають: море неблаганне.

Бездушні скелі височіють та дивляться на все це місиво як аристократи, яким все байдуже, окрім грошей.

А люди, які стоять на скелі, з журбою мислять про свої кораблі, що згинуть навіки у темній безодні Чорного моря.

І лише легкий туман, що оповив легкі як пух хмаринки, та білі чайки, що тріпочуть у темній, сумній днині, дарують надію, що буря колись виухне і колись над морем засяє сонце».

Льченко Наталія, 6-й клас

«Людська душа наче та гітара. А гітара не буде гітарою, якщо в неї не буде струн. Так само людська душа не буде душею, якщо її буде позбавлено поезії» – слова моєї випускниці Насті Пилипчук.

Справді, апогеєм творчості можна вважати поезію. І знову постають питання: як відшукати, як відчутти маленького поета, як розкрити в дитині той пуп'янок поезії, що, можливо, дримає роками? Як довго потрібно йти до мети, щоб сталося диво – народилась поезія?

Навіть зараз доволі важко усвідомити, якої самої миті народжувались мої маленькі «поетенята». І коли така мить нарешті настає, і ти читаєш ці дитячі шедеври, то розумієш, що це і є нагорода за таку марудну, виснажливу вчительську діяльність:

Учнівські вірші

Осінній вечір

Осінній вечір. Небо наче іскра.
Горить, жевріє, трохи – і погасне.
І знову хтось уквив все простирадлом.
Та дуже дивним – чорним, а не ясным.
Душа здійметься в небо й не загасне,
Зорею стане і вночі так ясно
Розквітне, загориться, наче в казці,
Так вибухне на небі темнім,
Ясним та райдужним промінням заіскриться
І на мільйон зірок розпепелиться...

Постовалова Марія, 5-й клас

Ромашки

Калини білі коси зацвіли.
Блакить небес спускає з неба хмари.
І сонце в небі ніжно мерехтить,
А на землі розкинулися шовком трави.
Ромашки в небо пелюстки підняли.
Їх сніжні голови вдивляються у сонце.
Минає день, минає й два:
Ромашки відцвіли – і їх уже нема.
Та цю блакить і в серці цю красу
Не розгублю, до літ старих я донесу.

Шийко Марія, 5-й клас

Для того, щоб виростити поета, необхідно самому любити і розуміти поезію, щоденно працювати над словом.

У 5-му класі заводимо з дітьми «Мовну скарбничку». Це своєрідний словничок, але не із складними словами, а з красивими. І тут наша багата мова вже сама надихає на створення шедеврів.

Ви тільки вслухайтесь: свічадо, серпанок, вирій, осоння, намисто, латаття, літепло, клечання, левада, конвалія, паморозь, сльота, ластовиння, водограй, сутінки, затишок...

Якщо ви не чуєте краси мови – перекладіть хоча б російською і швидко відчуєте різницю. Діти самі починають вишукувати «ошатні» слова і усвідомлювати, що саме таким словам почесне місце в поезії.

Прикладом слугують найкращі зразки поетичних шедеврів. Не цілими віршами, а спочатку метафори з них. А невдовзі діти самі почнуть розпізнавати справжню поезію і звичайне віршування.

І остання складова – любов. Поезії без любові не буває. Якщо в поезії не буде любові, то всі лишатимуться байдужими. Ця любов може бути різною: любов до бабусиної хати і до соняшника, що цвіте перед її вікном, любов до рідної землі, до рідного міста, до

каштана, який прикрашає твою вулицю, любов до дощу і палкого сонця, любов до рідного слова і до рідної мови, любов до матері, любов до книги, любов до рідної школи, врешті, любов до всього живого, що тебе оточує.

Не губіть красу!

Нелюд зрубав Ялинку...
Пухнастеньку, молоду.
Чуєте, люди, Ялинку!!!
Ялинку, не кропиви.
Журиться Горобинка:
«Як я тепер проживу?
Ти ж від вітрів захищала,
Срібно лунав твій сміх,
Тепер вітер у мене вкраде корали
І викине їх на сніг...»
Плачуть Сосни-велетні
Бурштиновими сльозами:
«І наших Сосонок – дитинок
Люди з лісу везуть возами!»
Голосить мама – Ялинка,
Сльози-шишки летять додолу:
«Стражденна моя дитинка,
Гірка її доля...
Недовго тобою помилуються
І на смітник віднесуть».
Люди! Ви чуєте, люди?!
Досить губити красу!

Степаненко Анастасія, 5-й клас

Казка про дощове намисто

Хмари плачуть дощами,
Вітер жбурляє листя.
Осінь ходить містами,
Шука дощове намисто.

Осінь довго його збирала,
Ховала на білій хмаринці.
Та тільки вона не знала,
Що спить Сонце на цій перинці.

Одного похмурого ранку,
Коли навкруги всі спали,
Схопило Сонце перинку
І тріпало її, тріпало...

На поміч Сонцю Вітри прилетіли,
Були не в гуморі, бо Громиська нагнали.
Хмарку-перинку люто схопили,
На шматки її розірвали...

По світах розсипались намистинки.
Кожен рік їх Осінь шукає.
Над містами, полями збирає дощинки.
Все збирає, збирає, збирає...

Степаненко Анастасія, 8-й клас

Інколи я теж пишу вірші. Вони здебільшого сумні.
Про зруйноване Чорнобилем Полісся, де минало моє
дитинство, про наше непросте сьогодення...

А інколи з'являються образки, натяки на поезію,
ескізи до неї – невеличкі малюнки в словах, на які на-
диhaє світ, що мене оточує, і, мабуть, мої учні, яких я
маю навчити творити.

Образки. Пори року

Посивіле поле убралось в смуток.
Хоч спати не хочеться – треба заснути,
Бо паморозь вкрила вже гнізда лелечі,
Жбурнувши калині намисто на плечі.

Міжорні ранки вже не хочуть сонця.
Міжорне сонце закотилось ген.
Міжорна осінь сяде край віконця.
Міжорна осінь починає день.

Дерева віттям обнімають небо.
Між гілочок дзвенить прозора синь.
Минає літо. Мабуть, так і треба.
Природі теж потрібна зміна поколінь.

Співає осінь кленам колискову.
Пожовкле листя – то її слова.

І тільки вітер зрозумів ту мову:
Дмухнув, зірвав – і пісні вже нема.

Ганяє вітер хмари по світах.
А он хатинка заблукала в верболозі.
Осіньне поле літо бачить в снах,
Та вже зима давно чатує на порозі.

Зимове сонце і зимове небо.
Зимовий спокій і зимові сни.
Зимова казка теж природі треба,
Щоби хутчій діждатися весни

В крижинці сонечко ясніє
Лиш мить, лише одну хвилинку.
Як тільки сонечко пригріє –
Проллються слізоньки-перлинки.

Співає літо пісню грозову
І розкидає навкруги разки намиста.
А коники сховались у траву,
Щоб позбирати намистинки попід листом.

Осіньні хмари вітер доганяє.
Веде дорога в синю далечинь.
А Україна вічна, бо немає
За неї в світі кращої! Амінь!

